

Міністерство освіти і науки України
Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка
Факультет фізичного виховання

Кафедра гімнастики, хореографії і плавання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ, БАКАЛАВРСЬКИХ, ДИПЛОМНИХ
ТА МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ СТУДЕНТІВ
напряму: 0102 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини»

РОЗРОБИЛИ:

доц. Пеньковець В.І.
к.п.н., доцент Желізний М.М.
к.п.н. ст.викл. Черняков В.В.

Зміст

Вступ.....	3
Графік підготовки роботи	4
Оформлення роботи	5
Титульна сторінка	5
Зміст	5
Нумерація сторінок	6
Формат тексту	6
Оформлення розділів та фрагментів тексту	6
Оформлення таблиць, графіків та рисунків	6
Оформлення цитат та посилань в тексті	6
Оформлення джерел і наукової літератури	7
Оформлення додатків	8
Обсяг роботи	8
Зміст текстової частини роботи	8
Вступ	8
Розділи	10
Висновки	11
Політика захисту інтелектуальної власності	11
Наукове керівництво	12
Критерії оцінювання роботи	12
Додатки	13
Додаток 1. <i>Приклад оформлення титульної сторінки</i>	13
Додаток 2. <i>Приклади бібліографічного оформлення наукової літератури</i>	14
Додаток 3. <i>Програма дослідження на основі: кількісних методик та якісних методик</i>	15

ВСТУП

Методичні рекомендації до написання курсових, бакалаврських, дипломних та магістерських робіт студентів спеціальності: 6.010201 «Фізичне виховання»; 7.01020101 «Фізичне виховання»; 8.01020101 «Фізичне виховання» мають на меті представити специфіку відповідних наукових робіт залежно від курсу навчання та інформувати студентів про головні вимоги, якими вони повинні керуватися при їхньому написанні та оформленні.

Курсові, бакалаврські, дипломні та магістерські роботи є головними видами наукових робіт студентів протягом їхнього навчання. Вони демонструють ступінь опанування студентами відповідною ділянкою знань, здатність до критичного аналізу певної проблеми в межах обраної соціологічної парадигми та теорії, вміння обирати та застосовувати адекватну соціологічну методику емпіричного дослідження та здійснювати ґрунтовний аналіз отриманих даних. Кожна з цих наукових робіт студентів передбачає зростання рівня складності в її написанні порівняно з попередньою.

Курсова робота

Мета: на третьому курсі навчання на спеціальності «6.010201 «Фізичне виховання»; від студентів очікується написання курсової роботи. Вона має на меті продемонструвати розвиток вмінь студентів здійснювати грамотний аналіз досвіду, здобутого іншими науковцями у тій чи іншій ділянці соціологічних досліджень, а також робити необхідні узагальнення. Окрім того, курсова робота передбачає створення авторської програми дослідження та його інструментарію в рамках визначеної теми і проблемної ситуації.

Результат: курсова робота, яка складається з теоретичного та емпіричного розділів. Емпіричний розділ містить програму соціологічного дослідження.

Бакалаврська робота

Мета: на четвертому курсі навчання студенти готують бакалаврську роботу, яка демонструє вдосконалення аналітичних вмінь та поглиблення дослідницького досвіду студентів, а саме проведення дослідницької роботи та збирання й інтерпретації отриманих даних. Таким чином, на основі вже розробленої програми дослідження та з використанням її інструментарію здійснюється емпірична робота, яка завершується аналізом зібраного матеріалу, відповідними узагальненнями й висновками.

Результат: бакалаврська робота, яка складається з теоретичного та емпіричного розділів. Емпіричний розділ містить опис даних емпіричного дослідження та їхню інтерпретацію. Програма дослідження розміщується в додатку.

Дипломна робота

Мета: на п'ятому курсі навчання студенти готують дипломну роботу, яка демонструє вдосконалення аналітичних вмінь та поглиблення дослідницького досвіду студентів, а саме проведення дослідницької роботи та збирання й інтерпретації отриманих даних. Таким чином, на основі вже розробленої програми дослідження та з використанням її інструментарію здійснюється емпірична робота, яка завершується аналізом зібраного матеріалу, відповідними узагальненнями й висновками.

Результат: дипломна робота, яка складається з теоретичного та емпіричного розділів. Емпіричний розділ містить опис даних емпіричного дослідження та їхню інтерпретацію. Програма дослідження розміщується в додатку.

Магістерська робота

Мета: на п'ятому курсі в рамках роботи над магістерською роботою студенти розвивають й закріплюють усі вміння, описані вище; зокрема, поглиблюють аналіз проблеми, розширюють емпіричний матеріал та ускладнюють його теоретичну інтерпретацію.

Результат: магістерська робота, яка складається з теоретичного та емпіричного розділів. Емпіричний розділ містить опис даних дослідження та їхню інтерпретацію. Програма дослідження розміщується в додатку.

ГРАФІК ПІДГОТОВКИ НАУКОВОЇ РОБОТИ

Графік виконання курсової роботи

Вересень – визначення теми.

Жовтень – затвердження теми роботи.

Листопад-грудень – написання теоретичного розділу роботи.

Січень-лютий – написання емпіричного розділу роботи.

Березень-квітень – доопрацювання теоретичного та емпіричного розділів.

Травень – подання курсової роботи на кафедру.

Графік виконання бакалаврської роботи

Вересень – визначення теми.

Жовтень – затвердження теми роботи на кафедрі.

Листопад – затвердження теми роботи на Вченій раді факультету фізичного виховання.

Листопад-грудень – написання / доопрацювання вступу та теоретичного розділу.

Грудень - розробка програми дослідження.

Січень-лютий – дослідницький етап роботи.

Березень - написання емпіричного розділу роботи.

Квітень – доопрацювання теоретичного та емпіричного розділів.

Травень – подання бакалаврської роботи на кафедру (орієнтовно до 10 травня) та її захист (не пізніше 15 травня).

Графік виконання дипломної роботи

Вересень – визначення теми.

Жовтень – затвердження теми роботи на кафедрі та Вченій раді факультету фізичного виховання.

Листопад-грудень – написання/доопрацювання теоретичного розділу роботи та програми дослідження.

Січень-лютий – дослідницький етап роботи.

Березень - написання емпіричного розділу роботи.

Квітень – доопрацювання теоретичного та емпіричного розділів.

Травень – подання дипломної роботи на кафедру.

Червень – захист дипломної роботи на Державній екзаменаційній комісії (ДЕК).

Графік виконання магістерської роботи

Вересень – визначення теми.

Жовтень – затвердження теми роботи на кафедрі та Вченій раді факультету фізичного виховання.

Листопад-грудень – написання / доопрацювання теоретичного розділу роботи та програми дослідження.

Січень-лютий – дослідницький етап роботи.

Березень - написання емпіричного розділу роботи.

Квітень – доопрацювання теоретичного та емпіричного розділів.

Травень – подання магістерської роботи на кафедру.

Червень – захист магістерської роботи на Державній екзаменаційній комісії (ДЕК).

Конкретні дати подання дипломних, магістерських робіт уточнюються на відповідній кафедрі згідно розпоряджень деканату.

ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ

Титульна сторінка

Першою у курсовій / дипломній роботі є титульна сторінка, яка не нумерується.

Реквізити титульної сторінки

Зверху посередині:

Міністерство освіти і науки України;

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка;

Факультет фізичного виховання

Нижче праворуч:

Кафедра гімнастики, хореографії і плавання

Нижче посередині:

Курсова робота на тему:

Назва теми

Нижче праворуч:

для курсових робіт:

Виконав/ла студент/ка 3 курсу 33 групи, спеціальності 6.010201 «Фізичне виховання»;
вказуються повністю прізвище, ім'я, по-батькові;

для бакалаврських, дипломних, магістерських робіт:

Виконав/ла студент/ка 4/5 курсу 43; 53; 55-м групи спеціальності: 6.010201 «Фізичне виховання»; 7.01020101 «Фізичне виховання»; 8.01020101 «Фізичне виховання»,
вказуються повністю прізвище, ім'я, по-батькові;

Нижче праворуч:

Науковий керівник (вказуються посада (проф./доц.), науковий ступінь (д-р/канд. пед. наук), прізвище та ініціали наукового керівника);

Внизу посередині:

Чернігів - рік

Приклад оформлення титульної сторінки див. у ДОДАТКУ 1.

Зміст

Другою за порядком сторінкою є сторінка зі *Змістом*. Як і перша, вона не нумерується. Її складовими є вступ, назви розділів, висновки, список джерел і наукової літератури та додатки.

Зміст оформляється наступним чином:

Зміст

Вступ.....

Розділ I. Назва розділу.....

1.1. Назва підрозділу.....

1.2. Назва підрозділу.....

1.3. Назва підрозділу (якщо наявний).....

Розділ II. Назва розділу.....

2.1. Назва підрозділу.....

2.2. Назва підрозділу.....

2.3. Назва підрозділу (якщо наявний).....

Розділ III. (за наявності) Назва розділу.....

Висновки .....

Список джерел і наукової літератури.....

Додатки.....

Всі заголовки, назви розділів у змісті починаються з прописної літери. Останнє слово кожного заголовка, назви з'єднують крапками з відповідним номером сторінки у правому стовпчику змісту. Назви розділів та підрозділів повинні в повний, чіткий та логічний спосіб розкривати зміст цієї частини роботи. Назва жодного з розділів не може точно дублювати тему. Зміст повинен всеохопно розкривати тему в логічний та послідовний спосіб.

Нумерація сторінок

Титульна сторінка та Зміст не нумеруються. Перша сторінка Вступу має номер 3. Всі інші частини роботи нумеруються наскрізно до останньої сторінки загальних Висновків. **УВАГА!** Сторінки Списку джерел і наукової літератури та Додатків у Змісті та тексті не нумеруються. Нумерація сторінок проставляється внизу посередині сторінки.

Формат тексту

Текст дипломної роботи має бути набраним 14 кеглем з 1.5 інтервалом, шрифт *Times New Roman*. Поля: ліве – 3 см, верхнє, нижнє – 2 см, праве – 1,5 см.

Оформлення розділів та фрагментів тексту

Розділи

Кожен структурний розділ роботи (вступ, розділи, висновки, список джерел і наукової літератури, додатки) повинен розпочинатися на новій сторінці. Назви частин дипломної роботи в тексті бажано виділяти жирним шрифтом маленькими літерами (окрім першої). Після назв (розділів чи параграфів) крапка не ставиться.

УВАГА! Підрозділи з нової сторінки розпочинати не варто.

Списки

Якщо слід конкретизувати якесь положення, то зазвичай пишуть так:

Головні етапи відбору спортсменів за В. Платоновим складаються з:

- спортивної придатності;
- спортивної орієнтації;
- спортивної селекції.

Після двокрапки текст пишеться з малої літери (див. вище) і ніколи з великої.

Згадування авторів

Посилання на певного автора пишеться наступним чином: ініціали, пробіл, прізвище. Після написання ініціалів **ОБОВ'ЯЗКОВО** давати пробіл.

Наприклад: Ю.М. Шкребтій.

Оформлення таблиць, графіків, рисунків

Якщо в тексті роботи або додатках містяться таблиці, графіки, рисунки або інші ілюстративні матеріали, то вони повинні бути оформлені відповідним чином. Зокрема, по-перше, в тексті повинно бути посилання на відповідну таблицю/графік/рисунок тощо, і, по-друге, кожна таблиця/графік/рисунок повинні бути пронумеровані та підписані (наприклад, таблиця 1. *Назва таблиці* (стислий опис представлених в таблиці даних), або рис. 1. *Назва рисунку* (стислий опис того, що зображено). Підписи таблиць розміщують над таблицями – слово Таблиця центрується по правому краю, назва таблиці по центру. Підписи графіків, діаграм та рисунків розташовують під відповідними зображеннями по центру.

УВАГА! Під кожною таблицею має бути посилання на джерело із зазначенням сторінки/сторінок.

Оформлення цитат та посилань у тексті

У своїх наукових роботах студенти обов'язково мають подавати посилання на літературу, джерела та матеріали, на основі яких написана наукова робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг, належність до предметного поля певної науки. Варто посилатися на останні видання публікацій.

Цитати

Цитата – це уривок з наукового чи іншого твору в його автентичному формулюванні, який подається з обов'язковим посиланням на його автора та джерело цитування. Цитати

використовуються з метою краще розкрити певну ідею, підкріпити аргументацію, проілюструвати погляди інших авторів тощо. Цитати оформляються за принципом прямої мови. На початку та кінці цитати ставляться лапки.

Цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Їх ставлять у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці).

Кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

Після цитати в лапках у текст вписується квадратна дужка, за нею – номер позиції публікації чи джерела та сторінка, з якої запозичена цитата, наприклад: [32, с. 245].

Цитати не повинні становити більше 15 % роботи.

Перефразування

Якщо студент посилається не на прямий текст, а наводить узагальнену думку автора, то висловлювання не береться у лапки, а в квадратних дужках вказується: [див. докладніше: 32, с. 245-260].

Якщо студент просто зазначає монографію або статтю, без виділення певної їхньої частини, фрагменту чи сторінки, то у квадратних дужках вказується лише номер позиції у списку джерел та наукової літератури, без зазначення конкретної сторінки (наприклад, [32])

Крапка наприкінці фрази ставиться не перед квадратними дужками, а ПІСЛЯ них: [32, с. 245].

Посилання внизу сторінки

Посилання можуть містити уточнення, які доповнюють чи пояснюють інформацію в тексті (наприклад, визначення певного терміну, опис/характеристика наукового дослідження тощо) або у випадку цитування реквізитів відповідної позиції джерела чи літератури. У цьому разі зазначаються всі реквізити джерела чи літератури відповідно до вимог (за виключенням загальної кількості сторінок); в посиланні відзначається лише сторінка, з якої запозичена цитата. Наприклад, Матвеев Л.П. Основы общей теории спорта и системы подготовки спортсменов. - К.: Олимп. лит., 1999. – С. 226. У першому посиланні на це джерело його назва і вихідні дані вказуються повністю, у наступних – пишеться: Там само. – С. ....

Всі посилання внизу сторінки, які зустрічаються в тексті, нумеруються наскрізно.

Оформлення джерел та наукової літератури

Мінімальна кількість позицій у Списку джерел і наукової літератури для:

- курсової роботи – 25-30;
- бакалаврської роботи – 30-40;
- дипломної роботи – 45-50;
- магістерської роботи – 45-50.

Для випускної дипломної, магістерської роботи бажане використання максимально до 10% позицій іншомовних видань у списку наукової літератури.

Нумерація кожної позиції у списку джерел та наукової літератури є наскрізною, проте сам список розбивається на дві частини.

I. Список джерел (формується зі статистичних даних, законодавчих актів, збірок документів, даних наукових досліджень у табличній чи схематичній формі (без наукових коментарів), а також із матеріалів опитувань/фокус-груп чи поглиблених інтерв'ю тощо, зібраних самим студентом.

Якщо студент здійснював кількісне опитування, то його дані займають одну позицію у списку джерел (наприклад: 12. Матеріали опитування студентів природничих і гуманітарних факультетів Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка, проведеного .... (дата проведення); генеральна сукупність (опис), вибіркова сукупність (характеристики).

Якщо студент застосовував якісні методи дослідження, то у списку джерел кожний транскрипт інтерв'ю чи фокус-групової дискусії або інші одержані дані займають окрему позицію і нумеруються окремо (наприклад: 13. Транскрипт інтерв'ю, проведеного з .....).

(вказати ім'я респондента) ... (місце та дата проведення). 14. Транскрипт інтерв'ю, проведеного... тощо.

II. Список наукової літератури - містить позиції по кожній монографії, збірці, статті і нумерується як продовження попередньої (наприклад, якщо у списку джерел налічується 25 позицій, то список наукової літератури розпочинається з 26-ої позиції).

УВАГА! Позиції в списку джерел і наукової літератури розміщуються в порядку розташування літер в алфавіті.

УВАГА! Позиція публікації з мережі Інтернет вказується за алфавітом у частині II, тобто у списку наукової літератури, а не в частині I, тобто не у джерелах. Позиція з мережі Інтернет вказується у частині I серед джерел лише тоді, коли студент посилається на законодавчі акти чи інші документи, розміщені на Інтернет-сайтах.

Головна вимога до укладання списку використаних джерел – *однотипне оформлення* та дотримання чинного державного стандарту на бібліографічний опис творів друку. Для більш докладного ознайомлення з правилами оформлення наукової літератури дивіться наступні матеріали.

Приклади оформлення бібліографічного опису (відповідно до вимог Вищої Атестаційної Комісії України). Режим доступу:

http://www.vak.org.ua/docs/news/nakaz_26_01_08.doc

Стандарт університету. Бібліографічний опис у списку використаних джерел: загальні вимоги і правила складання.

Приклади оформлення літератури відповідно до цих вимог представлені в **ДОДАТКУ 2.**

Оформлення додатків

Кожен додаток повинен мати назву. Якщо додатків є декілька, то кожний додаток розпочинається з нової сторінки і має свою назву, наприклад:

Додаток 1. Програма наукового дослідження на тему «...»

Додаток 2. Порівняльні дані.....

Додаток 3. Узагальнені результати.... опитування/Транскрипти/Таблиці тощо.

Обсяг роботи

Рекомендований обсяг для

- курсової роботи – 25-30 сторінок;
- бакалаврської роботи - 35-40 сторінок
- дипломної роботи – 45-50 сторінок;
- магістерської роботи – 45-50 сторінок основного тексту.

Основний текст включає в себе вступ, розділи та висновки роботи.

ЗМІСТ ТЕКСТОВОЇ ЧАСТИНИ РОБОТИ

Вступ

Вступ містить у собі наступні обов'язкові складові:

Актуальність теми (формулюється у двох частинах: практичній та теоретичній):

- 1) *практична актуальність* – слід вказати, яке значення має обрана тема для життя сучасного суспільства, чому вона становить суспільну проблему тощо. Тут доцільно використати статистичні матеріали загального характеру, які б підтвердили суспільну значущість обраної проблеми дослідження. Наприклад: якщо студентом обрана тема тренувального процесу, то доречно показати, якими є показники цього явища (дані офіційної та неофіційної статистики) тощо;

- 2) *теоретична актуальність* – вимагає показати, хто з дослідників і як розробляв обрану тему, якими є їхні основні здобутки і чого бракує в їхніх працях. Після цього аналізу наявних публікацій студент має зробити висновок про те, яким є загальний ступінь розробленості проблеми у науковій літературі, що саме залишилося недослідженим чи малодослідженим і який аспект проблеми студент виділяє для власного дослідження.

Мета курсової, бакалаврської, дипломної, магістерської роботи

Зазвичай мета роботи формулюється студентом виходячи з теми/назви усієї роботи, але не є копією теми/назви. Наприклад: назва роботи може бути сформульована як «Методика тренування спортсменів на різних етапах підготовки», а мета (виходячи із теоретичної актуальності та обраного студентом аспекту дослідження цієї теми) – як «Аналіз стану методики тренування спортсменів на різних етапах підготовки у контексті інноваційних технологій». Бажано формулювати мету через іменникову (а не дієслівну) форму. Не слід зазначати таку мету, як «аналіз...», «дослідження...», «вивчення...», оскільки наведені вирази служать лише інструментами досягнення мети. Рекомендуємо вживати такі вирази, як: «на основі аналізу (дослідження, вивчення) здійснити» щось із наведеного нижче. Це можуть бути:

- розробка класифікації/типології;
- встановлення реального стану (чогось);
- порівняння стану (чогось одного з іншим);
- виявлення тенденцій чи закономірностей;
- уточнення понятійно-категоріального апарату (в тому числі того чи іншого означення чи авторське означення певного поняття);
- вироблення теоретичної моделі дослідження певного явища чи процесу.

Завдання курсової, бакалаврської, дипломної, магістерської роботи

Завдання роботи розкривають механізм дослідження мети і описуються у дієслівній формі, наприклад:

- опрацювати наукову літературу і джерела по темі і виявити особливості аналізу обраної проблеми у відповідних науках (таких, як .....);
- на основі аналізу наукової літератури встановити і описати специфіку підготовки спортсменів у дослідженні обраної теми;
- за допомогою порівняльного аналізу головних методик, підходів обрати той із них, за допомогою якого буде здійснюватися дослідження, та аргументувати свій вибір;
- встановити сукупність теоретичних положень стосовно їхнього використання в аналізі обраної теми/проблеми і розробити теоретичну модель/схему дослідження;
- зіставити різні точки зору вчених-практиків на обрану проблему тощо.

Об'єкт дослідження в межах роботи формулюється і за критерієм носія проблеми, і за критерієм загальної проблеми.

Наприклад (якщо тема стосується національної свідомості студентів):

Об'єкт (за критерієм носія проблеми): студенти вищих навчальних закладів України III-IV рівня акредитації.

Об'єкт (за критерієм загальної проблеми): сукупність соціальних ідентичностей студентської молоді сучасної України.

Предмет дослідження в межах усієї роботи формулюється за критерієм більш спеціалізованої проблеми, що безпосередньо підлягає вивченню і конкретизує об'єкт дослідження, наприклад: місце національної системи підготовки спортсменів у структурі фізичного виховання і спорту та специфіка її формування й функціонування у сучасних умовах.

Теоретико-методологічні основи дослідження. Спочатку формулюється теоретична парадигма, яка є основою для цього дослідження, та називаються певна/певні сучасні теорії, в рамках яких аналізується визначена проблема. Потім перелічуються методи, які застосовано для проведення емпіричних досліджень та аналізу отриманих даних; при цьому варто відзначити що саме

досліджувалося за допомогою чи в рамках кожного методу.

Наукова новизна одержаних результатів – що нового зробив студент порівняно з іншими дослідниками цієї проблеми (*азначається за наявності*).

Практичне значення одержаних результатів. Вказати, де, ким і як можуть бути використані результати здійсненого дослідження (*азначається за наявності*).

Апробація результатів дослідження – виступи на конференціях та наукових семінарах (*азначається за наявності*).

Публікації студента на цю тему (*перелічуються за наявності*).

Структура роботи. Позначити, що робота складається з: вступу, (вказати кількість) розділів, висновків, списку джерел та наукової літератури, який налічує ... позицій, та (вказати кількість) додатків». Вказати також кількість сторінок основного тексту, яка складається лише з пронумерованих сторінок зі вступом, розділами, висновками.

Розділи

УВАГА! Рекомендується, щоб структурно робота складалася з двох розділів – теоретичного та емпіричного. Якщо змістовно робота аналізує складне явище чи взаємозв'язок двох категорій/процесів/явищ, то теоретичних розділів може бути два.

УВАГА! Емпіричний розділ:

- в курсовій роботі – це програма соціологічного дослідження;
- в бакалаврській, дипломній та магістерській роботі – це описово-аналітичний розділ, який представляє отримані дані авторського дослідження, їхній аналіз та інтерпретацію. Програма соціологічного дослідження виноситься в додаток.

Вимоги до структури та змісту програми соціологічного дослідження представлені в **ДОДАТКУ 3**.

Пропонуються наступні назви теоретичного розділу.

Розділ 1. Теоретико-методологічні та прикладні аспекти дослідження проблеми... та пов'язаних з нею понять і категорій... (*назва умовна і уточнюється з науковим керівником*)

1.1. Теоретико-методологічні аспекти дослідження проблеми... та пов'язаних з нею понять і категорій...

1.1.1. Проблема... та пов'язані з нею поняття і категорії... в контексті гуманітарних та соціальних наук (*з наголосом на тому, в чому полягає особливість соціологічного/них підходу/дів на загал*).

1.1.2. Особливості соціологічних інтерпретацій проблеми... та пов'язаних з нею понять і категорій. Концептуалізація зазначених понять і категорій в контексті обраної студентом/кою парадигми дослідження.

Параграф закінчується авторським соціологічним означенням ключового/вих поняття/ть і категорій дослідження (для подальшої роботи над ним/ними у методологічній частині авторської програми соціологічного дослідження).

1.2. Прикладні аспекти дослідження проблеми... та пов'язаних з нею понять і категорій... (*критичний аналіз напрацьованого досвіду споріднених з темою емпіричних досліджень вітчизняних та зарубіжних дослідників (дескриптивне представлення проблеми; опис основних вимірів та характеристик проблеми в контексті досліджуваного/них соціуму/мів з використанням результатів емпіричних досліджень, проведених іншими дослідниками)*).

1.3. Соціологічне моделювання ймовірної взаємодії ключових понять й категорій дослідження та їхня теоретична операціоналізація.

Метою цього підрозділу є продемонструвати, як проблематика дослідження буде аналізуватися, виходячи з обраної теоретичної перспективи (парадигми та конкретних теорій) – як будуть визначатися центральні поняття та категорії дослідження; як будуть розумітися ймовірні взаємозв'язки між ними та іншими феноменами; якими будуть

показники (індикатори), з якими буде аналізуватися ця проблема; а також як це вплине на вибір методології дослідження.

ВИСНОВКИ до розділу.

Розділ 2. Аналіз отриманих даних емпіричного дослідження та їхня інтерпретація (назва умовна і уточнюється з науковим керівником).

2.1. Опис процедури проведення дослідження.

В цьому підрозділі необхідно стисло описати обрану методологію та методи дослідження, а також обґрунтувати їхній вибір. Також потрібно розкрити процедурні аспекти дослідницької роботи – наприклад, часові рамки та локалізацію дослідження (місто Чернігів, Чернігівська область, Україна, Європа тощо), вибірку або принцип відбору учасників дослідження, отримані результати та процедуру їхнього аналізу (наприклад, статистичний чи якісний, текстуальний аналіз тощо).

2.2. Описовий (deskриптивний) аналіз отриманих даних.

Студент описує та аналізує процес проведення ним дослідження, а також отриману інформацію відповідно до мети та завдань, сформульованих у роботі. Розроблені таблиці із даними дослідження можуть бути вміщені як у тексті розділу, так і у Додатках. При описі та аналізі даних варто уникати простого переліку цифрової або текстової інформації, яку можна одержати із таблиць або транскриптів фокус-груп/інтерв'ю. Натомість очікується вміння осмислити цю інформацію з тим, аби в наступному параграфі зіставити дані, виявити певні тенденції, закономірності, специфіку, узагальнити інформацію і підвести до формулювання висновків.

2.3. Інтерпретація результатів deskриптивного аналізу емпіричних даних в контексті сформульованих робочих гіпотез дослідження та відповідно до теоретичної парадигми, обраної в якості основи дослідження.

2.4. Порівняльний аналіз даних тих досліджень, які були проведені на обрану тему іншими дослідженнями, а також даних, отриманих внаслідок здійснення авторського дослідження.

ВИСНОВКИ до розділу.

УВАГА! Кожен підрозділ повинен завершуватися підсумуванням та узагальненням відповідного питання та обґрунтовувати логіку переходу до розгляду наступного підрозділу. Кожен розділ має завершуватися висновками до нього.

Загальні висновки

Висновки до усієї роботи у концентрованій формі підсумовують результати, отримані внаслідок теоретичного та емпіричного опрацювання обраної проблеми, а також формують перспективи на її подальші дослідження, а саме – що залишилося нерозкритим, які нові запитання виявило це дослідження та в який спосіб це можна дослідити в подальшому. Бажано подати у висновках узагальнення щодо гіпотез дослідження: які з них підтвердилися повністю, які – лише частково, а які не знайшли підтвердження.

Політика захисту інтелектуальної власності

Плагіат – це використання чужих слів, ідей, думок, результатів дослідження без належного посилання на автора. Плагіат є актом інтелектуальної крадіжки. Студентські роботи з ознаками плагіату (списування, відсутністю посилань чи переліку використаної літератури, рефератів з мережі Інтернет тощо) автоматично призведуть до отримання незадовільної оцінки за роботу.

Посилання в тексті на інформацію чи думки, запозичені з інших джерел, є обов'язковими. Посилання оформляються також на будь-які веб-сторінки, ілюстративні матеріали (фотографії, рисунки тощо), статистичні дані чи результати досліджень, матеріали з CD/DVD дисків. Якщо у роботі використовуються цитати з індивідуального інтерв'ю чи фокус-групової дискусії, то необхідно вказувати архів, де зберігаються ці матеріали.

УВАГА!

Текст курсової, бакалаврської, дипломної та магістерської роботи на CD вкладається у відповідну роботу у підписаному конверті (тексти відповідних робіт будуть

перевірятися навчально-методичним відділом університету на предмет наявності плагіату). На конверті мають міститися прізвище та ініціали студента, індекс групи, назва дипломної роботи, дата подання.

Наукове керівництво

В процесі написання курсової, бакалаврської, дипломної та магістерської роботи протягом року студенти мають можливість отримати наукові консультації від наукових керівників, за якими вони закріплені. Спільно з науковими керівниками студенти формують тему та зміст роботи, обговорюють її основний дослідницький фокус, теоретичні основи та методологію дослідження. Від студентів очікується активна співпраця з науковим керівником протягом всього навчального року.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ

Для успішного захисту наукової роботи студентам варто звернути увагу на те, що її оцінювання включає три компонента, кожен з яких має свої критерії. Зокрема:

1) Робота студентів протягом року в рамках наукового/переддипломного семінару.

Керівником наукового семінару оцінюються наступні види робіт студентів:

- систематичність роботи в наукових семінарах та їхнє відвідування;
- активна кваліфікована участь у веденні дискусії під час наукових семінарів;
- розуміння, осмислення матеріалу його грамотне використання;
- критичний аналіз першоджерел, основної та додаткової літератури щодо теми дослідження;
- розуміння основних методологічних підходів до обраної проблематики;
- вміння самостійно розмірковувати над проблемою, аналізувати теоретичний та емпіричний матеріал.

2) Зміст роботи оцінюється за такими параметрами:

- обґрунтованість практичної та теоретичної актуальності теми, мети та завдань дослідження;
- системність і повнота розкриття розділів, підрозділів роботи, здатність організувати матеріал у логічно послідовний спосіб, грамотний стиль написання, дотримання вимог щодо її оформлення;
- самостійність виконання та уміння працювати з літературними джерелами;
- обґрунтованість методології, методів дослідження та наявність емпіричних матеріалів (з врахуванням власного внеску дослідника);
- оцінка якості авторської програми дослідження та інструментарію;
- новизна та обґрунтованість практичного значення отриманих результатів;
- аналіз та інтерпретація отриманих результатів емпіричного дослідження;
- чіткість та аргументованість висновків;
- логічність, послідовність, лаконічність викладу матеріалу дослідження;
- відповідність змісту роботи поставленим завданням.

Вирішальну роль в оцінці змісту роботи має *науковий керівник*.

3) Захист роботи:

- аргументованість вибору теми та розкриття проблеми дослідження, теоретична та прикладна значимість роботи;
- компетентність та вичерпність відповідей студента;
- науковий стиль викладу основних положень та культура спілкування, висловлювань під час захисту дискусійних моментів роботи.

Оцінка цих компонентів покладається на *рецензента*.

Загальна максимальна кількість балів, що їх може одержати студент за свою наукову роботу, складає 100 балів. Їхній розподіл між керівником наукового семінару, науковим керівником та рецензентом визначається на основі вимог та нормативних документів деканату.

Приклад оформлення титульної сторінки

Міністерство освіти і науки України
Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка
Факультет фізичного виховання

Кафедра гімнастики, хореографії і плавання

Курсова, бакалаврська, дипломна, магістерська робота на тему:

Назва теми

Студента (ки) _____ курсу _____ групи
напряму підготовки _____
спеціальності _____

_____
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____

_____
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії:

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

Приклади бібліографічного оформлення наукової літератури

Книга <i>Один автор</i> <i>Два і більше авторів</i> <i>Без автора</i>	<p>Фуко М. Наглядати й карати. Народження в'язниці ; [пер. з фр. П. Таращук]. – К. : Основи, 1998. – 392 с.</p> <p>Филипс Л. Дискурс-анализ. Теория и метод ; [пер. с англ. А.А. Киселева] / Л. Филипс, М.В. Йоргенсен. – 2-е изд., испр. – Х. : Гуманитарный центр, 2008. – 352 с.</p> <p>Тіло чи особистість? Жіноча тілесність у вибраній малій українській прозі та графіці кінця ХІХ – початку ХХ століття : [антологія / упоряд.: Л. Таран, О. Лагутенко]. – К. : Грані-Т, 2007. – 190, [1] с.</p>
Розділ книги	<p>Теличко Т. Соціологічні теорії та їх перевірка методом моделей лінійних структурних рівнянь // Т. Теличко // Соціальні виміри суспільства. Збірник наукових праць. Випуск 12. – К. : Інститут соціології НАН України, 2009. – С. 220 – 230.</p>
Словник	<p>Джери Д., Джери Дж. Большой толковый социологический словарь ; [пер. с англ. Н.Н. Марчук.]. – М. : Вече, АСТ, 1999. – Т. 1. – 544 с. ; Т. 2 – 528 с.</p>
Стаття	<p>Галер М. Європейський розкол між елітами та громадянами / Макс Галер // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2009. – № 2. – С. 5 – 22.</p>
Автореферат дисертації	<p>Шкребець М.С. Грошова культура як об'єкт соціологічного аналізу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. соц. наук : спец. 22.00.04 “Спеціальні та галузеві соціології” / М.С. Шкребець. – Харків. Нац. ун-т ім. В.Н.Каразіна. 2009. – 20 с. – укр.</p>
Інтернет-джерело	<p>Українське суспільство 1992-2006. Соціологічний моніторинг / ред. В.М.Ворона, М.О.Шульга. [Електронний ресурс] – К. : К. : Інститут соціології НАН України, 2006. – 578 с. Режим доступу до збірки : http://www.i-soc.com.ua/institute/smonit_2006.php</p>

Програма соціологічного дослідження

(ВАРІАНТ А: авторське соціологічне дослідження на основі емпіричних даних, які підлягатимуть статистичному аналізу).

1. Методологічна частина

- 1.1. *Проблемна ситуація.* Вимагає зазначення того, що відомо з приводу обраної проблеми, а що є невідомим і потребує спеціального соціологічного дослідження. Виходячи з цього, далі формулюється тема соціологічного дослідження.
- 1.2. *Тема авторського дослідження* (формулювання теми соціологічного дослідження має бути конкретним і виходити з того, що саме збирається досліджувати студент; воно є конкретизацією теми усієї курсової/дипломної роботи і має бути вужчим від неї, містити вказання на часові рамки дослідження і певну групу респондентів).
- 1.3. *Мета та завдання дослідження* (формулюються лише стосовно авторського соціологічного дослідження і розкривають те, що конкретно буде досліджуватися і яким чином).
- 1.4. *Об'єкт соціологічного дослідження* (за критерієм носія проблеми; за критерієм загальної проблеми). Об'єкт соціологічного дослідження у Програмі має бути коротко і конкретно визначений; наприклад:
Об'єкт (за критерієм носія проблеми): Студенти 2 і 4 курсів факультету фізичного виховання Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.
Об'єкт (за критерієм загальної проблеми): реальний стан і вміст соціальних ідентичностей студентів, що навчаються у Чернігівському національному педагогічному університеті імені Т.Г. Шевченка.
- 1.5. *Предмет дослідження* (за критерієм конкретизованої проблеми), наприклад: Місце національної ідентичності студентів Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка в структурі їхніх соціальних ідентичностей та її роль у повсякденних студентських практиках.
- 1.6. *Теоретична інтерпретація базових понять* (теоретично і методологічно обґрунтоване розкриття їхніх значень і змістів), а також інших складників понятійно-категоріального апарату дослідження. Має складатися з означень головних понять з обов'язковим посиланням на джерело, звідки подається означення. Якщо студент сам сформулював означення, то після його наведення замість посилання у дужках вказується: авторське означення.
Виконується *операціональна інтерпретація* базових понять, а також інших складових понятійно-категоріального апарату дослідження – деталізоване уточнення їхніх загальних змістів, сформульованих на етапі теоретичної інтерпретації.
- 1.7. *Робочі гіпотези дослідження.* Гіпотези розбиваються на гіпотези-підстави (ширші за своїм змістом (можливо – за формулюванням мети)) та гіпотези-наслідки (вужчі за своїм змістом. До кожної гіпотези-підстави може бути декілька гіпотез-наслідків (можливо – за формулюванням завдань)).
- 1.8. *Конструювання мережі операціональних змінних характеристик об'єкта дослідження*, окресленого за критерієм носія проблеми, що слугуватимуть основою для формулювання запитань стандартизованої анкети, а також уможливають емпіричну апробацію робочих гіпотез дослідження.

2. Методична частина

- 2.1. *Характеристика емпіричної бази дослідження:* окреслення основних параметрів генеральної сукупності, обґрунтування та конструювання вибіркової сукупності.
- 2.2. *Опис методів і засобів отримання інформації.* Розроблення відповідного до них інструментарію дослідження (анкета статистичного соціологічного дослідження, бланк спостереження, формуляр тесту, сценарій фокус-групової дискусії, алгоритм

аналізу документів тощо).

- 2.3. *Обґрунтування логіки і методів аналізу даних*, що будуть отримані з використанням розробленого інструментарію, зокрема, визначення методів емпіричної апробації робочих гіпотез дослідження.

(ВАРІАНТ Б: авторське соціологічне дослідження проводиться на основі якісних методик отримання та обробки інформації емпіричних даних).

1. Методологічна частина

- 1.1. *Опис проблемної ситуації* із зазначенням того, що саме є відомим з приводу обраної проблеми, а що є невідомим і потребує спеціального соціологічного дослідження.
- 1.2. *Тема авторського дослідження* (формулювання теми соціологічного дослідження має бути конкретним і виходити з того, що саме збирається досліджувати студент; воно є конкретизацією теми усієї дипломної роботи і має бути вужчим від неї).
- 1.3. *Мета та завдання дослідження* (формулюються лише стосовно авторського соціологічного дослідження і розкривають те, що конкретно буде досліджуватися і яким чином).
- 1.4. *Об'єкт дослідження* (за критерієм носія проблеми; за критерієм загальної проблеми). Об'єкт соціологічного дослідження у Програмі має бути коротко і конкретно визначений; наприклад:
Об'єкт (за критерієм носія проблеми): Студенти 2 і 4 курсів факультету фізичного виховання Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.
Об'єкт (за критерієм загальної проблеми): реальний стан і вміст соціальних ідентичностей студентів, що навчаються у Чернігівському національному педагогічному університеті імені Т.Г. Шевченка.
- 1.5. *Предмет дослідження* (за критерієм конкретизованої проблеми), наприклад: Місце національної ідентичності студентів Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка в структурі їхніх соціальних ідентичностей та її роль у повсякденних студентських практиках.
- 1.6. *Теоретична інтерпретація* базових понять (теоретично і методологічно обґрунтоване розкриття їхніх значень і змістів), а також інших складників понятійно-категоріального апарату дослідження з обов'язковим посиланням на джерело, звідки подається означення; якщо студент сам сформулював означення, то після його наведення замість посилання у дужках вказується: авторське означення. За потреби виконується *операціональна інтерпретація* базових понять, а також інших складників понятійно-категоріального апарату дослідження – деталізоване уточнення їхніх загальних змістів, сформульованих на етапі теоретичної інтерпретації.
- 1.7. *Робочі гіпотези дослідження (якщо передбачаються)*. Гіпотези розбиваються на гіпотези-підстави (ширші за своїм змістом (можливо – за формулюванням мети)) та гіпотези-наслідки (вужчі за своїм змістом, до кожної гіпотези-підстави може бути декілька гіпотез-наслідків (можливо – за формулюванням завдань)).

2. Методична частина

- 2.1. *Опис методів і засобів отримання інформації*. Розроблення відповідного до них інструментарію дослідження (план інтерв'ю, бланк спостереження, сценарій фокус-групової дискусії, алгоритм аналізу документів тощо).
- 2.2. *Принципи відбору учасників дослідження або текстових матеріалів* (у випадку текстуального аналізу документів).
- 2.3. *Часові рамки дослідження*.
- 2.4. *Обґрунтування логіки і методів аналізу даних*, що будуть отримані з використанням розробленого інструментарію, зокрема, визначення методів емпіричної апробації робочих гіпотез дослідження.
- 2.5. *Окреслення критеріїв оцінювання надійності та валідності дослідження*. Визначення принципів конструювання «теоретичної вибірки».

- 2.6. *Обґрунтування етичних основ проведення дослідження* (приклад інформованої згоди; аргументування того, що дослідження не нанесе шкоди учасникам, досліднику та інституції, яку представляє дослідник; політика захисту інформації від розголошення тощо).
- 2.7. *Дослідницька саморефлексія* – аналіз потенційного впливу дослідника (його/її інтересів, стереотипів, соціальних та демографічних характеристик тощо) на вибір процедури збору даних та інтерпретації отриманих результатів, а також визначення того, як би можна було вдосконалити ці методики та загалом які нові перспективи подальшого дослідження обраної теми були виявлені в результаті проведення авторського дослідження.